

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60
České Budějovice

Název materiálu: Konstrukční úlohy - trojúhelník – pracovní list

Autor materiálu: Mgr. Martin Mach

Datum vytvoření: 25. 6. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Tematická oblast: Planimetrie

Sada: MA3

Číslo DUM: 20

Předmět, ročník: Matematika, 2.

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 24. 9., 27. 9. 2013 Třída: ZLY 2.

Ověřující učitel: Mgr. J. Lvová

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Pracovní list určený pro výuku konstrukčních úloh ve všech oborech vzdělání na střední zdravotnické škole. Obsahuje základní úlohy zaměřené na konstrukci trojúhelníků. Materiál je určen žákům pro individuální procvičení látky a rovněž může sloužit učiteli k ověření znalostí a dovedností žáků v daném tématu. Pracovní list je vhodné vyplňovat až po probrání příslušného tématu. U všech úloh jsou uvedeny kompletní konstrukce včetně zápisu řešení.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Zadání a řešení úloh

1. Sestrojte trojúhelník ABC, je-li dáno:

$$c = 7 \text{ cm}, t_c = 5 \text{ cm}, v_c = 4 \text{ cm}.$$

Rozbor úlohy

Při řešení využijeme vlastnosti výšky a těžnice v trojúhelníku:

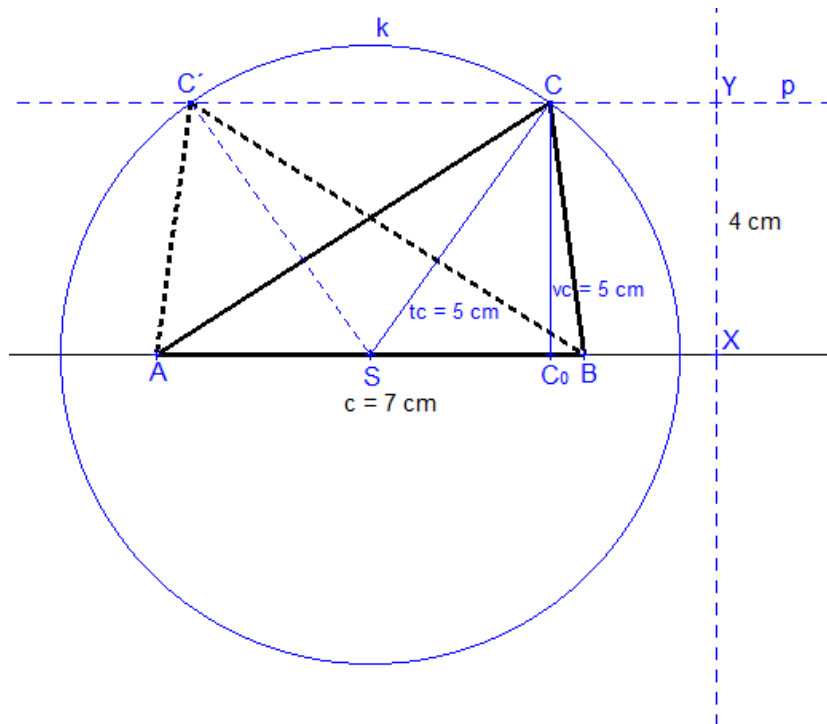
- Výška je úsečka, jejímiž krajními body jsou vrchol trojúhelníku a pata kolmice vedené tímto vrcholem na protější stranu.
- Těžnice je úsečka, jejímiž krajními body jsou střed strany a protilehlý vrchol trojúhelníku.

Množiny bodů dané vlastnosti:

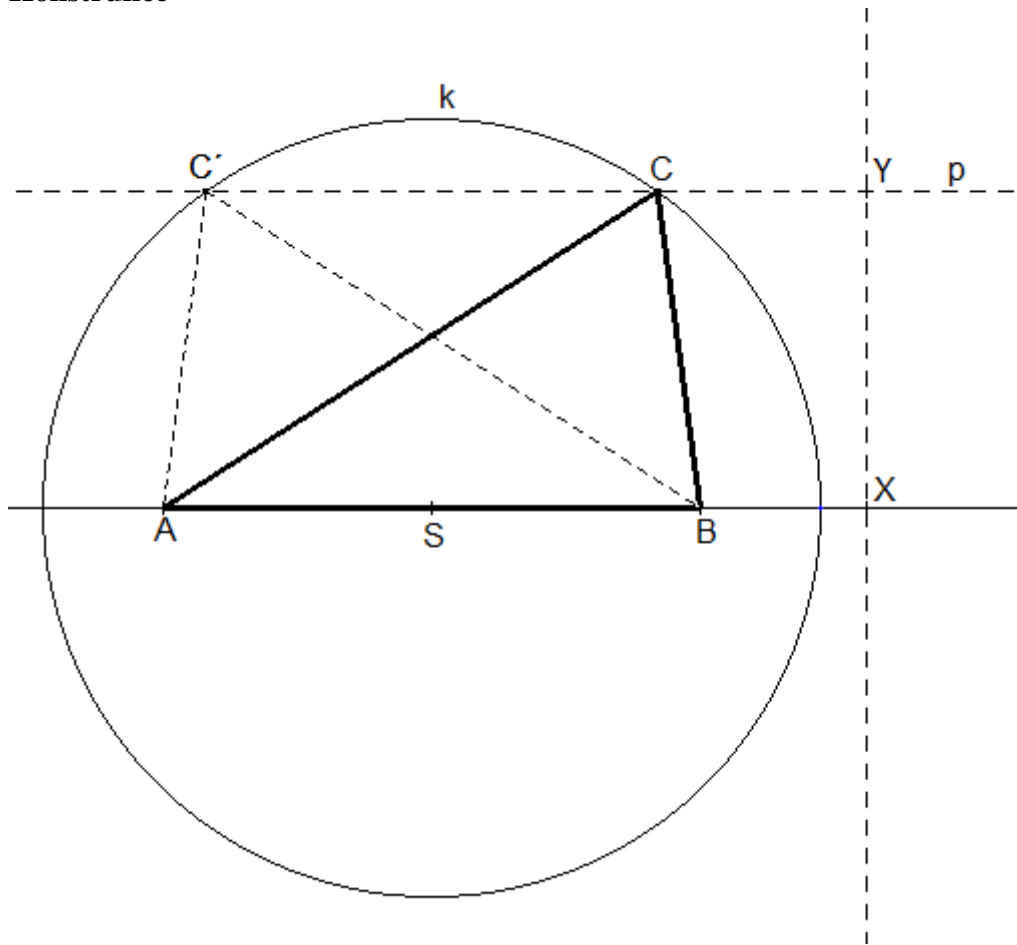
ad výška) množina bodů, které jsou od přímky AB vzdálené 4 cm $\rightarrow$ ekvidistanta p přímky AB.

ad těžnice) množina bodů, které jsou od středu S úsečky AB vzdálené 5 cm $\rightarrow$ k (S, r = 5 cm).

Náčrtek

Konstrukce

Zápis konstrukce

1. AB ; $|AB| = 7$ cm
2. p ; $p \parallel \leftrightarrow AB$ ve vzdálenosti 4 cm
3. S ; S je střed AB
4. k ; $k(S, r = 5$ cm)
5. C ; $C \in p \cap k$
6. trojúhelník ABC

Diskuse

Úloha má ve zvolené polorovině právě 2 řešení.

Úkol

Zamyslete se nad tím, jakou délku při daném zadání by musela mít těžnice t_c , aby úloha měla:

- a) právě jedno řešení ve zvolené polorovině,
- b) žádné řešení.

2. Sestrojte pravoúhlý trojúhelník ABC s pravým úhlem při vrcholu C, je-li dáno:

$c = 7 \text{ cm}$, $v_c = 3 \text{ cm}$.

Rozbor úlohy

Při řešení využijeme vlastnosti výšky a Thaletovu větu:

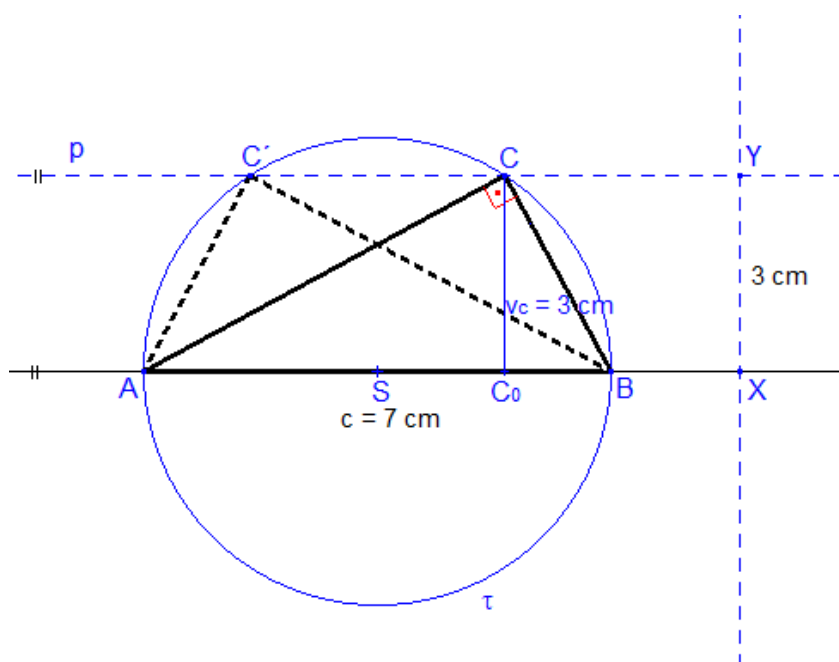
- Výška je úsečka, jejímiž krajními body jsou vrchol trojúhelníku a pata kolmice vedené tímto vrcholem na protější stranu.
- Všechny obvodové úhly sestavené nad průměrem kružnice jsou pravé.

Množiny bodů dané vlastnosti:

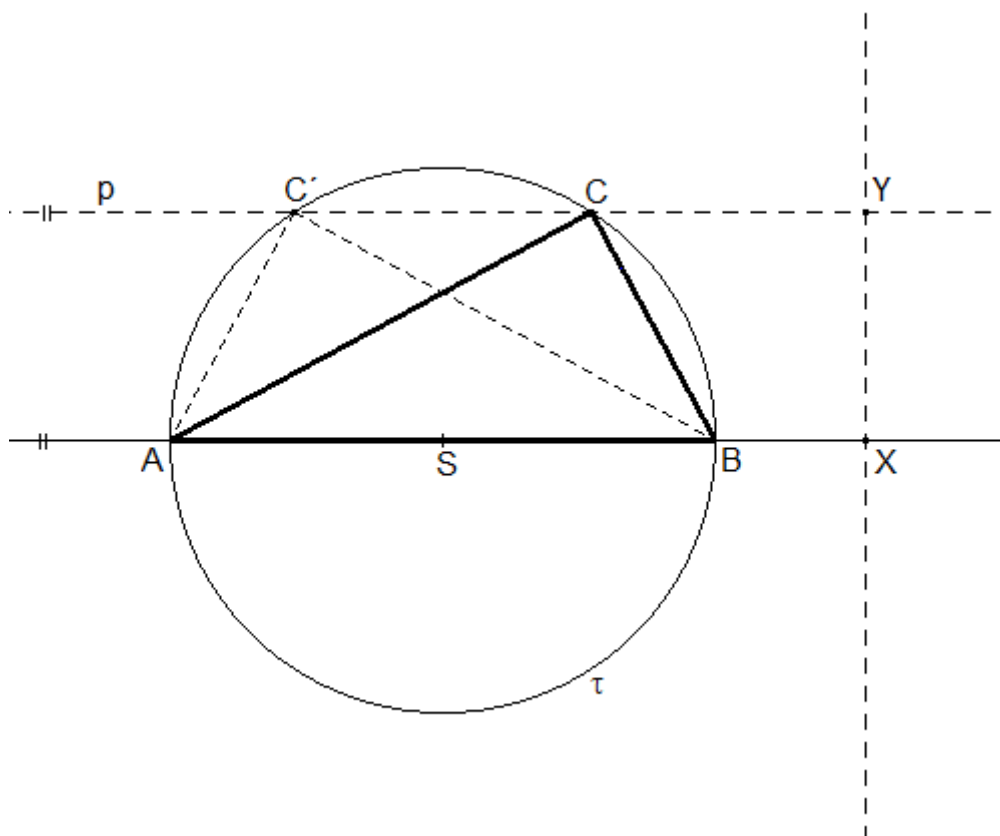
ad výška) množina bodů, které jsou od přímky AB vzdálené 3 cm $\rightarrow$ ekvidistanta p přímky AB.

ad Thaletova věta) množina vrcholů všech pravých úhlů, jejichž ramena procházejí danými body A, B, je kružnice s průměrem AB $\rightarrow$ Thaletova kružnice τ .

Náčrtek

Konstrukce

Zápis konstrukce

1. AB ; $|AB| = 7$ cm
2. p ; $p \parallel \leftrightarrow AB$ ve vzdálenosti 3 cm
3. S ; S je střed AB
4. τ ; $\tau(S, r = |AS|)$
5. C ; $C \in p \cap \tau$
6. trojúhelník ABC

Diskuse

Úloha má ve zvolené polorovině právě 2 řešení.

Úkol

Zamyslete se nad tím, jakou délku při daném zadání by musela mít výška v_c , aby úloha měla:

- a) právě jedno řešení ve zvolené polorovině,
- b) žádné řešení.

3. Sestrojte trojúhelník KLM, je-li dáno:

$m = 6 \text{ cm}$, $t_k = 4,5 \text{ cm}$, $t_m = 6 \text{ cm}$.

Rozbor úlohy

Při řešení využijeme vlastnosti těžnic a těžiště v trojúhelníku:

- Těžnice je úsečka, jejímiž krajními body jsou střed strany a protilehlý vrchol trojúhelníku.
- Těžiště dělí těžnice v poměru 2:1 tak, že delší úsek těžnice leží vždy u vrcholu. To znamená, že úsek těžnice od vrcholu do těžiště tvoří vždy $\frac{2}{3}$ celkové délky těžnice.

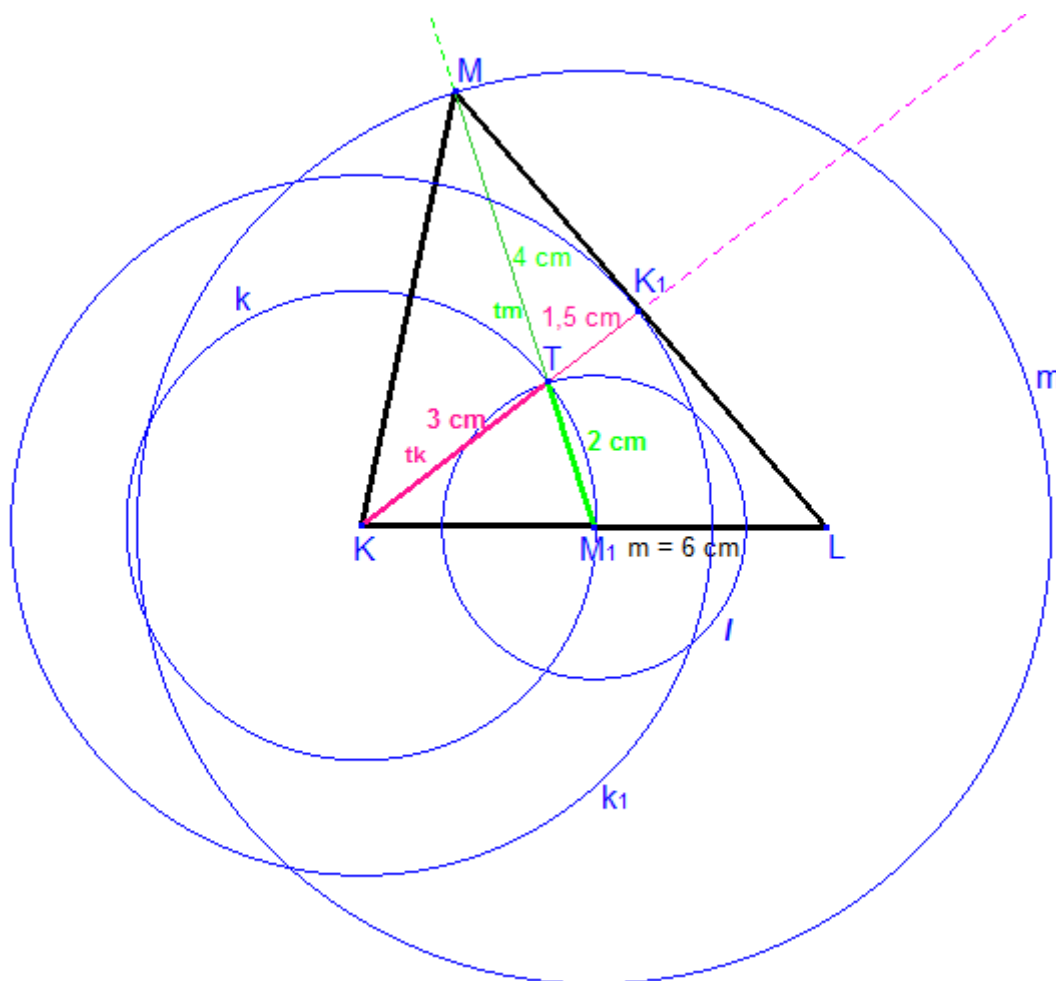
Množiny bodů dané vlastnosti:

ad t_m) množina bodů, které jsou od středu M_1 strany KL vzdálené 6 cm $\rightarrow m$ (M_1 , $r = 6 \text{ cm}$).

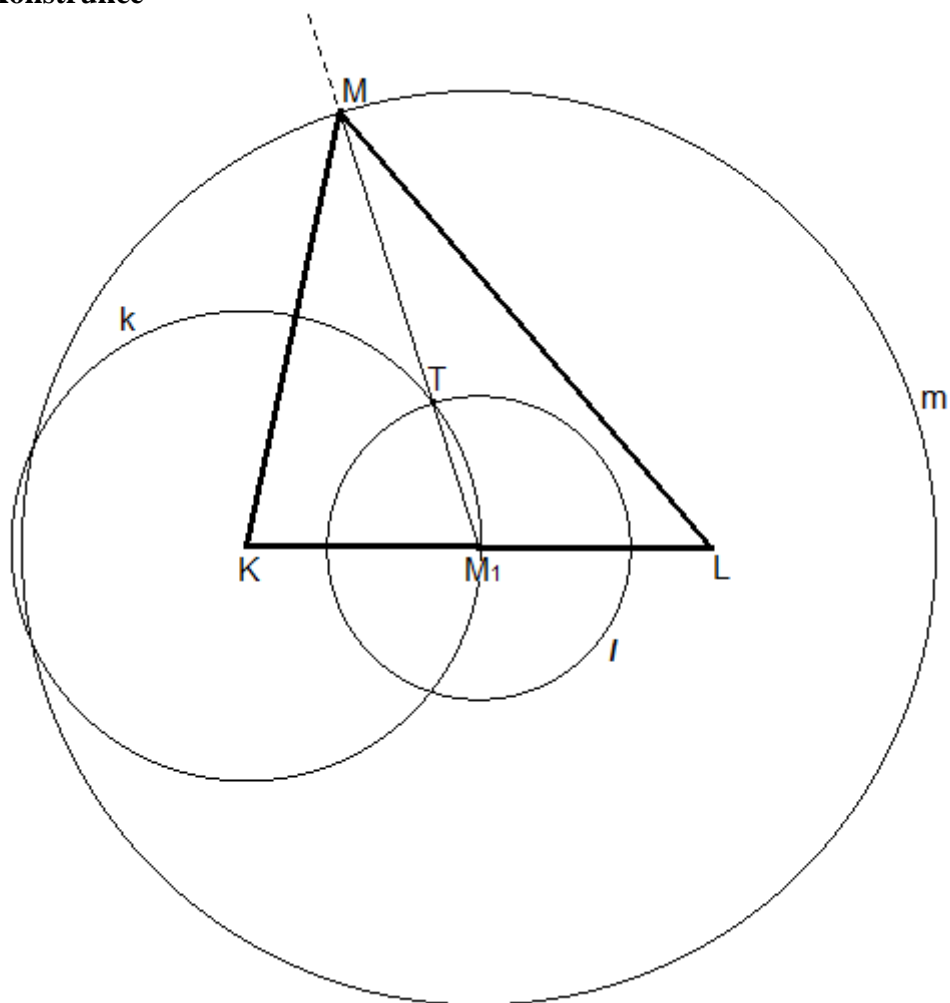
ad t_k) množina bodů, které jsou od vrcholu K vzdálené 4,5 cm $\rightarrow k_1$ (K , $r = 4,5 \text{ cm}$).

Poznámka: Při vlastní konstrukci (viz níže) nebudeme tuto množinu bodů používat.

Náčrtek

Konstrukce

Zápis konstrukce

1. KL ; $|KL| = 6$ cm
2. k ; $k(K, r = 3$ cm)
3. M_1 ; M_1 je střed KL
4. l ; $l(M_1, r = 2$ cm)
5. T ; $T \in k \cap l$
6. m_1 ; $m_1(M_1, r = 6$ cm)
7. M ; $M \in m_1 \cap \rightarrow M_1T$
8. trojúhelník KLM

Diskuse

Úloha má ve zvolené polorovině právě 2 řešení.

Úkol: Nalezněte další postup, jak by bylo možno sestrojít bod M .

Použitá literatura:

Použitá literatura:

POLÁK, Josef. *Přehled středoškolské matematiky*. 9. vydání. Praha: Prometheus, 2008. ISBN 978-80-7196-356-1

POMYKALOVÁ, Eva. *Matematika pro gymnázia: Planimetrie*. 4. vydání. Praha: Prometheus, 2006. ISBN 80-7196-174-4

V prezentaci byly použity pouze vlastní obrázky (vytvořené v programu Cabri II Plus 1.4.5).